

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio secunda. Vtrum in Christo fuerint dona Spiritus Sancti pertinentia
ad voluntatem, præsertim donum timoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

& euidentiæ habet: vel si tantum est ad perfectè concipiendum, seu apprehendendum supernaturalia mysteria, propriè nec claritatem, nec obscuritatem habet, sed perfectionem quandam, quæ has conditiones non requirit. Actus verò istorum donorum, quamvis fidelibus iustis conferantur in adiumentum fidei, non tamen propter hunc solum finem utiles sunt, sed per se etiam perfectionem afferunt propter se appetibilem, & ad quæcumq; abstractionem cognitionem, quæ de Deo habeatur, iuvare etiam possunt: in Christo autem non solum fuit cognitio intuitiva supernaturalium mysteriorum fidei, sed etiam abstractiva.

SECTIO II.

Verum in Christo fuerint dona Spiritus sancti, pertinentia ad voluntatem, præsertim donum timoris.

DE his donis dubitari potest, vel propter rationem aliquam omnibus illis communem, vel de aliquo in particulari, propter propriam aliquam difficultatem, ex speciali eius ratione, seu conditione ortam. Priori modo ratio dubitandi esse potest, vel quia modus operandi horum donorum videtur repugnare perfectioni Christi: quando enim homo operatur actus horum donorum, ab alio potius, scilicet ab Spiritu sancto, movetur, quam à se, ita ut ipse non satis capiat, quomodo, aut qua ratione moveatur: hic autem modus, licet ex parte mouentis, scilicet Spiritus sancti, sit perfectus: tamen ex parte moti valde imperfectus videtur, & Christo repugnans, qui in omnibus suis actibus se perfectè movebat, perspicendo, qua ratione & propter quid moveatur. Vel secundo potest in hoc dubitari, quia materiz, circa quas versari solent actus horum donorum non habent locum in beatitudine. Propter quam rationem Durandus in 3. distinct. 34. q. 3. & 6. quamvis non negat actus horum donorum fuisse in Christo viatore, negat tamen esse in Christo iam ex omni parte beato. Posteriori modo seu in speciali tractari hic solet difficultas de dono timoris, cuius actus ex peculiari sua ratione maximè videtur repugnare Christo, timor enim est fuga mali imminantis, qui propterea solet esse cum animi tristitia, & anxietate, teste Arist. 2. Rhet. c. 5. & D. Thom. 2. 2. q. 19. artic. 11. sed Christus nullum malum perticens ad donum timoris, potuit hoc modo timere, quia tale malum solum est aut culpa, aut propter culpam propriam, hoc autem malum in Christo esse non potuit. Propter quam difficultatem Abailardus hæreticus negavit in Christo, & beatis hoc donum timoris esse: à qua sententia non multum discrepat Durandus, qui licet non neget habitum, negat tamen omnes eius actus in beatis reperiri, cum tamen, si quæ sunt testimonia Scripturæ, quæ de hoc timore beatorum loquantur, potius de actu, quam de habitu intelligentia videantur.

Dico primo, fuisse in Christo Domino tria Spiritus sancti dona ad voluntatem spectantia, scilicet, fortitudinem, pietatem, timorem. Hæc conclusio sub his verbis censetur de fide certa, propter testimonium Isaie supra citatum: Sed sciendum est nonnullos Hebræos & alios, qui eos sequuntur, omittere donum pietatis, & loco illius ponere donum timoris, & loco illorum verborum, Et replebit eum Spiritus timoris Domini, sic legere. Operari faciet eum omnes in timore Domini, id est, Spiritus sanctus faciet, ut Christus facile cognoscat, & diiudicet, qui sunt timentes Dominum. Ita fere Pagninus, Vatablus, & alij. Veruntamen nulla ratione nobis recedendū est à vulgata latina editione, nam & Septuaginta interpretes ita verterunt, & vulgata latina editio nobis omnino retinenda est præsertim in re tam gravi, & ad mysteria fidei pertinate, & in Hebræo eodem modo ha-

Aberi credimus, nam D. Hieron. qui veritatem Hebraicæ secutus est, ita vertit, & expressè colligit dona Spiritus sancti in septenario numero fuisse super virgam & florem, qui de stirpe David surrexit, & situm loci per septem oculos, Apocal. 5. quos esse & Zachariam super lapidem, id est, Christum, dixit Deus per Zach. 3. quamquam illius loci literalis sensus alius fortasse sit, ut ibi erudite tractat Franc. Ribera. De loco vero Isaie certa res est, & constans traditio Patrum, & Est ergo certa assertio sub prædictis nominibus fortitudinis, pietatis, timoris. Et licet à prædictis Patribus fere semper operationes appellentur, sunt tamen operationes supernaturales, quæ habitus proprios requirunt, ut connaturali modo fiant, & ideo in Psal. 138. hæc dona etiam per habitus infunduntur, Quod de Christo significatur in illo verbo Isaie, requiescit, ut etiam in superioribus dictum est. Et eadem vim habet illud Ioan. 3. Super quem videbit Spiritum descendentem & manentem. Nam in quo manet divinus Spiritus, manent eius dona quibus habilis semper est, & proximè dispositus, ut à Spiritu sancto moveatur.

Quod vero hæc dona sint distincta à virtutibus, & quod in Christo fuerint eiusdem rationis cum similibus donis, viatoribus iustis infusus, est solū probabilis, propter rationem fere supra tractatam. Quæ ita explicatur, nam hæc dona sunt perfectiones simplices, & non includunt imperfectionem repugnantem unioni, aut beatitudini, ergo. Probatur minor, quia in primis modus operandi horum donorum, quamvis essentialiter consistat in hoc, quod sit ex peculiari motione & instinctu Spiritus sancti, non tamen ita requirit, ut is, qui movetur, non intelligat, & percipiat distinctè, & clarè, à quo, & ad quid, & propter quid moveatur: quamquam enim hæc imperfectio in nobis reperitur, qui per fidem ambulamus, & non satis possumus capere omnes interiores motiones Spiritus sancti: non est tamen hæc imperfectio de essentia horum donorum, potuerit ergo esse in Christo, quidquid est perfectionis in modo operandi talium donorum, sine dicta imperfectio. Quod ita confirmatur, & declaratur, nam per actum doni movetur homo ab Spiritu sancto, interdum ad operandum præter ordinarias regulas rationis tam naturales, quam supernaturales, per quas prudentia acquisita, vel infusa regi solet: Christus autem poterat moveri ad operandum hoc modo, hoc ergo satis erat, ut operatio eius pertineret ad donum, quamvis per scientiam beatam, vel infusam clarè perciperet illam motionem, & principium actionis terminum eius. Neq; verò repugnabat anime Christi sic moveri à supremo principio, scilicet Spiritu sancto, quia, cum sit creatura illi subiecta, potius hac motionem valde perficitur: & non excluditur cooperatio eius, quia per hanc motionem Spiritus sancti, ita movetur voluntas, ut tamen ipsa consentiat, & libere operetur.

Deinde neq; ex defectu materiæ caruit Christus actibus horum donorum. Et primo, de dono pietatis nulla videtur esse posse dubitandi ratio (quod miror Durandum non advertisse) quia hoc donum potissimum versatur circa materiam religionis, & cultus divini, qui perfectissimus manet in beatis. Secundo de dono fortitudinis est quidem hoc ad intelligendum difficilius, sed non habet maiorem difficultatem, quam sit in virtute acquisita, vel infusa fortitudinis: quia, ut supra dicebam de dono consilij, hæc dona, & virtutes: quibus respondent, in eadem materia versantur, quod ergo in via exercere potuerit Christus actus huius doni, facillimum est, sicut potuit exercere actum virtutis fortitudinis: in patria verò solum intelligi potest actus per modum simplicis affectus, vel gaudij circa honestatem fortitudinis, seu de honeste factis fortiter ex instinctu Spiritus sancti, & ita quoad hæc dona satisfactum est primæ dubitationi propositæ.

Vlti-

De dono timoris. *Ultimo de timore maior est difficultas. Sed simpliciter tanquam in re de hunc certum fatendum est, timorem Dei esse in Christo, & in beatis, iuxta illud, Et replebitur cum spiritu timoris Domini, Isaia. 11. illud Psal. 18. Timor Domini (sicut) permanet in seculum seculi, unde Bernardus epistol. 190. contrarium numerat inter errores Abailardi, quos generatim damnat Innocentius III. in epistol. quae est 194 inter epistolas Bernardi, & inter haereticos ponunt Castro, verbo Christus, haereticus 9. Sander. lib. 7. de visib. monar. haereticus 146. Quae definitio & veritas de actu, & non tantum de habitu timoris intelligenda est. Primum, quia omnes Patres citati, de actu & operatione Spiritus sancti intelligunt locum Isaiae. Secundum, quia locus Psal. 18. de actu etiam intelligitur ab omnibus, praesertim ab Aug. ibi, & tract. 85. in Ioann. & tract. 9. in 1. canon. Ioan. Constat autem, in hoc esse eandem rationem de Christo, & de alijs beatis. Tertiū quia illa verba Ecclesi. Tremunt potestates, clare significant actum: sumpta autem videntur ex illis Iob. 26. Columnae caeli contremiscent. Vbi Gregorius ita exponit lib. 17. Moral. cap. 15. Quartū quia habitus est propter actum, & talis actus non includit imperfectionem, ut iam declarabitur. Igitur, licet non sit certum, actum timoris Dei esse actum doni distincti à virtutibus, potest enim aliquis timor Dei elici à Charitate, & aliquis à virtute Spei: tamen quacumque ratione cōtēat, actum & materiam timoris Dei habere locum in beatis, facile ex principijs positus, tanquam probabilius concludatur, potest enim eisdem esse timorem aliquem, etiam per modum doni. Quis autem sic hic actus timoris in beatis, & quod habeat obiectum, & quomodo fiat, varijs modis explicatur, qui tractantur late in 2. 2. quæst. 19. & à Theolog. in 3. distinct. 14. quos breuissimè attingam, quantum necessarium fuerit ad explicandum hunc art. 6. D. Thom.*

D. Thom. Primus modus est D. Thom. hic dicens hunc timorem consistere in quodam affectu reuerentiae ad Deū, propter eminentiam eius, quem affectum pertinere ad timorem ita D. Tho. explicat: nam timor respicit malum, quod ab alio infligi potest, necesse est autem eum, qui potest infligere malum, habere quandam eminentem potestatem super alium, à quo timeatur: & ideo, quamuis interdum nullum timeatur malum ab eo, qui eminet potestate, tamen affectus reuerentiae ad aliquem propter eminentiam eius, timor appellatur. Hanc sententiam docuit idem D. Tho. 2. 2. quæst. 10. art. 11. & quæst. 81. art. 2. ad 1. & Alens. 2. p. q. 118. memb. 3. art. 6. & q. 175. memb. 1. Bonavent. in 3. distinct. 34. art. 2. q. 3. Gabr. quæst. vnica. art. 3. dub. 2. & Altiſiodoren. lib. 3. Sum. tract. 8. c. de timore filial. quæst. 3. & Iansenius super cap. 1. Prouer. & videtur hæc expositio consentanea modo loquendi Scripturæ. Luc. 7. Accepit autem omnes timor, & magnificabant Deum, ubi timor non videtur significare fugam alicuius mali: sed reuerentiam conceptā ad Christum, quoniam videbant eum mira faciētem: unde cap. 5. dicitur, Repleti sunt timore dicentes, quia vidimus mirabilia hodie, & eodem sensu dicitur ad Rom. 13. Reddite omnibus debita, cui timorem. & ubi Chrysostomus & Theophyl. intelligunt. Quod si obijcias, quia de ratione timoris est, ut sit fuga mali, & causa ipsius mali, solum quatenus potens est illud infligere. Respondet hic Caiet. late sed eius sententiam statim explicabo: nam licet in se probabilis sit, non videtur tamen mihi esse sensus D. Tho. Respondetur ergo ex eodem D. Tho. hic ad 1. & 2. q. 67. art. 4. ad 2. donum timoris non solum respicere malum sed etiam bonum, imo inquit D. Tho. (quod valde notandum est) omnem virtutem & omne donum per se respicere bonum, malum autem ex consequenti, & ideo donum timoris non solum posse habere actum circa malum, fugiendum illud, sed etiam circa eminentem potestatem quæ bonū quoddam est, illi reuerentiam exhibendo, sed in hac responsione illud

semper manet difficile, quia iuxta illam solam defenditur esse in Christo habitum doni timoris & alium actum eius, qui non est verus timor, quod facillimum est, nam etiam gaudere, quod quis à Deo separari nō potest per peccatum, est actus ab eodem habitu elicitus, à quo timor filialis, ut bene Ricard. in 3. dist. 34. artic. 2. quæst. 4. imò & bonus affectus ad honestatem, qui est in diuino timore potest dici actus illius habitus qui est donum timoris, hæc autem omnia non satis esse videntur, ut dicatur timor esse in Christo, ut à simili sumi potest ex ijs: quæ supra de poenitentia & de spe dicebamus.

Quocirca, ut hæc sententia melius intelligatur, oportet explicare quis sit hic actus reuerentiae ad Deum propter eminentiam eius. Et primum constat non esse actum solius intellectus, supponit quidem cognitionem seu iudicium de diuina omnipotentia & maiestate, ille autem non est reuerentiae actus, sed aliquis motus resultans in voluntate. Deinde in voluntate ipsa possumus intelligere per modum reuerentiae ad Deum voluntatem parendi illi ut supremo Domino, vel colendi illum ut supremum principium, qui actus proprie pertinent ad religionem, vel obedientiam, & si hanc per modum doni pertinent ad donum pietatis. Possumus præterea intelligere voluntatem quandam subdendi se Deo, præferendo in omnibus honorem diuinum proprio, qui actus videtur proprie ad humilitatem pertinere, atque adeo ad donum timoris, si fiat ex speciali instinctu Spiritus sancti. Nam hoc donum humilitati respondet, ut Augustinus dicit in lib. de sermone Domini in monte: qui etiam serm. 1. de annunciat. timorem superbix opponit, & ideo Gregor. 2. Moral. cap. 26. alias 28. dicit donum timoris dari contra superbiam. Ex hoc verò affectu intelligi potest sequi in voluntate quidam affectus, qui sit per modum fugæ, quo creatura in conspectu diuinæ eminentiæ ita se habeat, ut veluti non audeat ad illam accedere, & omnino caueat usurpare in aliquo excellēciam eius, seu quo formidat, & fugit inuelligare, vel comprehendere mirabilia eius, & hic actus videtur vocari à Patribus timor reuerentiae, seu admirationis, ut videre est in Greg. 17. lib. Moral. cap. 15. alias 17. & Dionys. cap. 13. de celest. Hierar. ubi exponens visionem Isaia. cap. 6. ubi Seraphim velabant pedes & terga, inquit significari, Sacram illam ac plenam horrore venerationem, qua sancti celsorem mysterium indaginem perhorrescunt, quod fere eodem modo habet Chrysostomus enarrat. 6. in cap. 5. Isaia. quomodo Apoc. 16. dicitur beatos canere, Magna & mirabilia sunt opera tua Domine, & statim subdit. Qui non timebit te Domine & magnificabit nomen tuum? Et hoc modo explicato hoc actus reuerentiae includit, non tantum voluntatem alicuius boni, sed etiam fugam alicuius mali, non quidem imminētis, seu quod formidetur futurum, sed quod secundum se malum est, & repugnans diuinæ excellentiæ, & hoc satis est ad rationem & denominationem timoris perfecti, ut iam amplius dicam.

Secunda ergo explicatio huius timoris sumitur ex Aug. 14. de ciuit. c. 6. dicens, Timor casti nominis est voluntas significata est, quæ nos necesse erit nolle peccare, nō solum in iudicio necessitatis, sed in tranquillitate charitatis. Itaque fuga, quam beatus habet, omnis peccati, quatenus à Deo separat, timor castus dici potest, & hunc etiam potuit habere Christus: tum, quia licet ipse peccare non potuerit, tamen natura eius secundum se capax erat peccati, & ita potuit voluntate sua fugere hoc malum, tanquam possibile simpliciter suæ naturæ: hic verò actus proprie ad charitatem pertinet.

Tertia expositio colligitur ex Caiet. hic, scilicet hunc timorem esse de malo, quod Deus de absoluta potentia sua potest inferre creaturæ suæ, quia licet anima Christi, & cuiuscumque beati considerando Dei omnipotentiam, ut coniunctam voluntati & promissioni eius, securissima sit, nec timere possit aliquid

Responsio.

Actus doni timoris in Christo, & beatis, est actus humilitatis se liandi se coram Deo.

Greg. Dionys. Chrys.

August.

Caiet.

D. Thom.

Timor ma-
i quod
Deus potest
inferre et
natura sua
ad speciem
pertinet.

Cnfr.

Fuga mali
proprij ab
solute possi-
bilis actus
vere timor-
is est.

malum : tamen præcise considerando diuinam po-
tentiam secundum se, potest voluntas refugere malum
illud, quod ab ea provenire posset: & iuxta hunc mo-
dum explicat D. Tho. dicens, Deum esse obiectum
huius timoris, ut potentem infligere malum, tamen
quia non respicit illud malum ut futurum, sed tan-
tum ut possibile, nec diuinam potentiam, ut effectum
aliquod malum, sed tantum ut potentem se-
cundum se, ideo dicitur habere pro obiecto diuinam
eminentiam. Quæ explicatio probabilis est, & non
dubito, quin ille actus sit possibilis, existimo tamen,
illam non pertinere ad donum timoris, sed potius
ad habitum illum, quo beatus amat Deum & pro-
priam beatitudinem amore concupiscentiæ: nam
ex hoc amore nascitur hic timor, sicut ex amore Dei
nascitur timor vel fuga mali culpæ quatenus à Deo
separat: Vnde nec D. Thom. nec Scripturæ, quæ lo-
quuntur de timore sancto & perfectissimo, qui in
beatis manet, de hoc timore loquuntur, qui omnium
imperfectissimus est inter eos, qui in beatis esse pos-
sunt, imo quibusdam videtur, hunc actum non ha-
bere locum in beatis, quia videtur esse quidam timor
seruilis. Quod bene probat non ita esse beatis, ut pro-
pter huiusmodi timorem fugiant culpam, aut ho-
nestè operentur, hoc enim aliquo modo seruire ef-
ficeret, tamen, simpliciter habere illum affectum con-
sentaneum proprio amori ordinato & supernaturali,
non repugnat beato, & consequenter nec Christo,
qui potest totum illud obiectum considerare in or-
dine ad suam naturam secundum se sumptam.

Ad difficultatem ergo in principio positam, quæ
contra omnes hos modos æque procedit, & in hoc
consistit, quod hæc fuga magis videtur ad simplex
quoddam odium, quam ad proprium timorem perti-
nere, quia magis respicit malum secundum se, quam
malum futurum vel imminens, Castro supra, nescio
quam differentiam inuenit in Christo viatore velo-
minio iam beato: quasi in via potuerit magis pro-
prie esse de pax huius timoris. Sed hic non agimus de
timore naturali moris, de quo infra dicitur, sed de
dono timoris Dei, & in hoc multa est differentia, quia
tam securus & alienus erat ab omni malo vel culpæ,
vel poenæ, aut alterius mali possibilis nunquam fu-
turi in via, sicut in patria. Dico ergo illum actum non
esse omnino idem cum odio, aliter enim Deus in ple-
odio habet peccatum, & aliter beatus, quia Deus tan-
tum considerat peccatum, ut secundum se malum,
& simplici odio illud auersatur, beatus autem con-
siderat illud ut malum sibi seu naturæ suæ secundum
se simpliciter possibile (& idem est de quolibet alio
modo) & fugit illud per actum quandam respicien-
tem executionem possibilem, & hic talis actus quoad
substantiam suam eiusdem rationis est cum timore,
qui est de malo futuro, vel imminente, quamuis non
habeat omnem modum eius, & consequenter neque
effectus, qui imperfectionem supponunt. Et ideo
interdum dicere solent Patres, timorem mali etiam
filialem, non manere in beatis, ut legitur nomine
Hieronymi in id Prover. 1. Timor Domini principium
sapientiæ: intelligitur enim de timore imperfecto &
quasi incerto, qui poenam ingerat, ut Gregorius &
Augustinus citatis locis satis declararunt. Sed de va-
riis modis timoris dicemus plura infra q. 15. & 18.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in Christo fuerint gratie gratis date.

49.
8 col. 354.
fin. & vtri.
q. 17. ar. 1.
& 5 cor.
Eph. 4. 15. 3.
ca. 221 &
Rom. 1. 1. b.
3 col. 2 &
Eph. 1. 4. 2.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod
in Christo non fuerint gratie gratis date.
Et enim, qui habet aliquid secundum plenitudinem,
non competit illud habere se-
cundum participationem. Sed Christus ha-
buit gratiam secundum plenitudinem secundum illud Ioan.

1. Plenum gratie & veritatis. Gratia autem gratis data vi-
detur esse quædam participatio diuine diuinitatis, & par-
ticulariter diuersis attributis: secundum illud 1. ad Corinth.
12. Diuisiones gratiarum sunt. Ergo videtur, quod in Chri-
sto non fuerint gratie gratis date.

2. Preterea, Quod debetur alicui, non videtur esse gra-
tis ei datum: Sed debuit erari homini Christo, quod sermo-
ne sapientiæ & scientiæ abundaret, & potens esset in virtu-
tibus faciendis, & in aliis huiusmodi, quæ pertinent ad gra-
tias gratis datas: cum ipse sit Dei virtus & Dei sapientiæ, ut
dicitur 1. ad Corinth. 1. Ergo Christo non fuit conueniens
habere gratias gratis datas.

3. Preterea, Gratia gratis data ordinatur ad utilitatem
fidelium: secundum illud 1. ad Corinth. 12. Vni, uique datur
manifestatio Spiritus ad utilitatem. Non autem videtur ad
utilitatem aliorum pertinere habitus aut quacunque dispo-
sicio, si homo non vtiatur: secundum illud E. clis. 20. Sapien-
tia abscondita & thesaurus inuisus, quæ utilitas in vniuersis
Christus autem non habuit vti omnibus gratias gratis da-
tis, præsertim quantum ad genera linguarum. Non ergo in
Christo fuerunt omnes gratie gratis date.

Sed contra est, quod Augustinus dicit in epistola ad Dar-
danum, * quod sicut in corpore sunt omnes sensus, ita in Chri-
sto fuerunt omnes gratie.

Respondeo dicendum, quod sicut in secunda parte habi-
tum est, * gratie gratis date ordinantur ad fidei, & spiri-
tualis doctrinæ manifestationem: oportet enim eum, qui do-
cet, habere ea, per quæ sua doctrina manifestetur: alias sua
doctrina esset inuisa. Spiritualis autem doctrinæ & fidei
primus, & principalis Doctor est Christus, secundum illud
He. 1. 2. Cum initium accepisset enarrationis per Dominum, ab
eis qui audiunt, in nos confirmata est, contrafanti Deo fi-
gnis, & portentis, & c. Vnde manifestum est, quod in Chri-
sto excellenter sunt fuerunt omnes gratie gratis date, sicut
in primo & principalis fidei Doctore.

Ad primum ergo dicendum, quod si ne gratiarum fa-
ciens, ordinatur ad actus meritorios tam interiores quam
exteriores, ita gratia gratis data ordinatur ad quosdam ac-
tus exteriores fidei: manifestatos si ut est operatio mira-
culorum & alia huiusmodi. In utraque autem gratia Chri-
stus plenitudinem habuit: in quantum enim diuinitati vni-
ta erat eius anima, plenam efficaciam habebat ad omnes
prædictos actus perficiendos: Sed alij Sancti, qui mouentur à
Deo sicut instrumenta non vniuersa, sed separata, particulari-
ter efficaciam recipiunt ad hoc vel ad illos actus perficiendos.
Et ideo in aliis Sanctis huiusmodi gratia diuiditur, non
autem in Christo.

Ad secundum dicendum, quod Christus dicitur Dei vir-
tus & Dei sapientiæ, in quantum est æternus Dei filius: Sic
autem non competit habere gratiam, sed esse prius datorem
gratiæ. Competit autem sibi habere gratiam secundum hu-
manam naturam.

Ad tertium dicendum, quod donum linguarum datum
est Apostolo, qui mittebatur ad docendas omnes gentes.
Christus autem in vna sola gente Iudeorum voluit persona-
liter predicare, secundum quod ipse dicit Mat. 10. Non
sum missus nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel. Et Apo-
stolus dicit Rom. 15. Dico Christum Iesum ministrum fuisse
circumcisionis. Et ideo non oportuit, quod loqueretur plu-
ribus linguis: Nec tamen a fuit ei omnium linguarum noti-
tia: cum etiam occulta cordium ei non essent abscondita (ut
infra dicitur *) quorum voces quæcumque sunt signa: Nec
tamen inutiliter hanc notitiam habuit: sicut non inutili-
ter habet habitum, qui eo non vtiatur quando non est oppor-
tunitas.

HUNC articulum exponemus disputatione se-
quenti.

ARTI-